

Eligiusz MAŁOLEPSZY

**[rec.] Rafał Kołodziej, *90 lat na śniegu. Historia Polskiego Związku Narciarskiego 1919–2009*,
Kraków 2009, ss. 168**

W zakresie historiografii kultury fizycznej w Polsce były i są podejmowane prace dotyczące początków i rozwoju poszczególnych dziedzin sportu. W 2009 r. na rynku wydawniczym ukazała się monografia autorstwa dr. Rafała Kołodzieja pt. *90 lat na śniegu. Historia Polskiego Związku Narciarskiego 1919–2009*. Warto podkreślić, iż Rafał Kołodziej w dorobku naukowym posiada kilka znaczących prac odnoszących się do dziejów narciarstwa w Polsce¹.

Konstrukcja pracy jest właściwa, choć zawiera pewne potknięcia. Układ pracy – chronologiczno-rzeczowy – jest prawidłowy. Praca składa się ze wstępu, sześciu rozdziałów, bibliografii oraz spisu ilustracji. Książkę rozpoczyna jednostronicowe wprowadzenie osoby zasłużonej dla rozwoju polskiego narciarstwa – trenera i działacza – Apoloniusza Tajnera, prezesa Polskiego Związku Narciarskiego. Po wprowadzeniu należałoby umieścić w pracy „klasyczny” wstęp. Zapewne otrzymalibyśmy w nim materiał poświęcony aspektom metodologicznym, m.in. Autor ukazałby cel pracy, ramy chronologiczno-terytorialne, stan badań i omówienie wykorzystanych źródeł, metody i hipotezy badawcze oraz strukturę pracy. Wśród wymienionych elementów, z których każdy jest istotny, ciekawym byłby zapewne stan badań nad dziejami narciarstwa w Polsce. W ostatnim okresie ukazało się dość dużo publikacji na temat sportów zimowych, w tym dziejów narciarstwa w Polsce. Organizowane i przeprowadzane są konferencje i sympozja naukowe odnoszące się do poruszanej problematyki. Zapewne doświadczenia Autora pracy w tym zakresie – stanu badań odnoszącego się do dziejów narciarstwa w Polsce – byłyby istotne. Wynikają one z wielolet-

¹ M.in. R. Kołodziej, *Działalność Polskiego Związku Narciarskiego w latach 1919–1989* (praca doktorska), ZWKF, Gorzów Wielkopolski 2009; tegoż, *Polski Związek Narciarski 1919–1939*, Rzeszów 2010, ss.190; R. Kołodziej, K. Aftaruk, *Zarys historii narciarstwa i snowboardingu*, Rzeszów 2010, ss. 142.

niej pracy w postaci kwerendy źródeł. Gorąco namawiam Pana Doktora do opracowania takiego materiału.

W monografii mankamentem jest również brak zakończenia, w którym Autor nie tylko ukazałby syntezę pracy, lecz odpowiedziałby na hipotezy i problemy badawcze postawione we wstępie. Brak tych części pracy, zdaniem recenzenta, wynika raczej „z pośpiechu” przygotowania książki – chodziło zapewne o to, aby „zdążyć na 90-lecie Polskiego Związku Narciarskiego”.

Pierwszy rozdział pracy odnosi się do powstania i działalności Polskiego Związku Narciarskiego (PZN) w latach 1919–1939. Przedstawiono w sposób przekonujący genezę i rozwój struktur PZN. Warto podkreślić, iż w II połowie lat trzydziestych XX w. w skład PZN wchodziło dziesięć okręgowych związków narciarskich: grodzieński, krakowski, lwowski, podhalański, pomorski, przemyski, śląski, warszawski, wileński, wołyński. Ukazana została działalność organizacyjna, sportowa, szkoleniowa i turystyczno-organizatorska PZN. Do najlepszych narciarzy okresu międzywojennego należy zaliczyć m.in.: Wandę Dubieńską, Janinę Loteczkową, Helenę Marusarzówną, Elżbietę Michalewską-Ziętkiewiczową, Hannę Schielową, Bronisławę Staszek-Polankową – wśród kobiet, oraz Franciszka i Józefa Bujaków, Bronisława Czecha, Stanisława Marusarza – wśród mężczyzn. W podrozdziale dotyczącym działalności szkoleniowej R. Kłodziej przedstawił także rolę trenerów i instruktorów z zagranicy w rozwoju narciarstwa w Polsce. Jest to rozdział ciekawy, interesujący, stanowiący dobre wprowadzenie do kolejnych części pracy.

W rozdziale drugim przedstawiono losy sportowców, szkoleniowców i działaczy PZN w okresie II wojny światowej. Autor zaprezentował ich działalność konspiracyjną. Z pozycji recenzenta godne podkreślenia jest ukazanie „ludzi PZN” przy pomocy niewielkich biogramów.

Rozdziały trzeci, czwarty i piąty dotyczą działalności w okresie kształtowania się nowego systemu politycznego i jego trwania w Polsce (1945–1989). W tych fragmentach ukazano odbudowę struktur PZN (1945–1951), działalność Sekcji Narciarstwa Głównego Komitetu Kultury Fizycznej (1951–1957) oraz reaktywowanie PZN i jego działalność do 1989 r. Autor, podobnie jak w pierwszym rozdziale, szeroko omówił działalność PZN, odnosząc się do aspektów organizacyjnych, sportowych, szkoleniowych, turystycznych oraz działalności wydawniczej i popularyzatorskiej. Do najlepszych narciarzy tego okresu należy zaliczyć medalistów Igrzysk Olimpijskich i mistrzostw świata, takich jak m.in. Andrzej Bachleda, Wojciech Fortuna, Franciszek Gąsienica-Groń, Antoni Łaciak, Józef Łuszczek.

Ostatni rozdział dotyczy działalności PZN w okresie transformacji ustrojowej (po 1989 r.). Autor przedstawił działalność PZN w nowej rzeczywistości społecznej – tworzenia się gospodarki rynkowej. Szczególnie trudne w działalności Związku były lata dziewięćdziesiąte XX w. W pierwszej dekadzie XXI w. polskie narciarstwo osiągnęło największe sukcesy sportowe na arenie międzyna-

rodowej, m.in. dzięki specjalizującej się w biegach narciarskich Justynie Kowalczyk oraz uprawiającemu skoki narciarskie – Adamowi Małyszowi.

Jeśliby doszło do drugiego wydania publikacji, sugerowałbym Autorowi zmianę w strukturze I, III, IV, V i VI rozdziału. Podrozdział poświęcony działalności sportowej powinien być poprzedzony nie tylko podrozdziałem odnoszącym się do działalności organizacyjnej, lecz również szkoleniowej. Jeżeli w strukturze pracy każdy kolejny rozdział winien wynikać z poprzedniego, podobna prawidłowość musi zajść w strukturze rozdziału. Działalność sportowa wynikać powinna z działalności organizacyjnej i szkoleniowej.

Książka jest właściwie zaopatrzona w przypisy. Wywody Autora są dobrze udokumentowane, co jest walorem monografii. Bibliografię sporządzono poprawnie, z podziałem na źródła i piśmiennictwo. W zakresie źródeł pierwotnych w książce znajdują się źródła drukowane – druki normatywne i urzędowe, prasa i czasopisma, sprawozdania i protokoły, komunikaty i źródła internetowe. Zwraca uwagę bogactwo źródeł wtórnych, wśród których występują publikacje i prace niepublikowane. Praca jest zaopatrzona w dość znaczny zasób ilustracji – 152 fotografie, co znacznie wzbogaca jej wartość.

Przedstawioną do recenzji książkę należy ocenić pozytywnie. Monografia jest wkładem do stanu wiedzy z historii kultury fizycznej, a zwłaszcza sportu w Polsce w okresie XX i pierwszej dekady XXI w.